SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

5.2.2023

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE

Lausunto

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: Valtioneuvoston selonteko Suomen digitaalinen kompassi

Viite: VNS 10/2022 vp

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. VANE on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen (SopS 27/2016; vammaisyleissopimus) kansallinen koordinaatiomekanismi. Sen tehtävänä on edistää yleissopimuksen kansallista täytäntöönpanoa ja vammaisten henkilöiden oikeuksien huomioon ottamista kaikkien hallinnonalojen toiminnassa. Tässä lausunnossa asiaan otetaan kantaa vammaisyleissopimuksen velvoitteiden näkökulmasta.

Vammaisyleissopimuksen tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet, edistää ja suojella näitä oikeuksia ja vapauksia edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista.

Yleissopimukseen on kirjattu esteettömyys ja saavutettavuus edellytyksenä vammaisten henkilöiden itsenäiselle elämälle ja täysimääräiselle osallistumiselle kaikilla elämänaloilla. Sopimus velvoittaa sopimuspuolet toteuttamaan asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisöille avoimiin ja tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla.

Suomen digitaalisessa kompassissa on hyvin ja monipuolisesti kuvattu asioita, joita tulee huomioida digitalisoituvassa yhteiskunnassa. VANE korostaa, että kaikille sopiva suunnittelu, esteettömyys ja saavutettavuus on huomioitava läpileikkaavina tavoitteina myös Suomen digitaalisessa kompassissa. Tähän on toimeenpanossa ja toimenpiteiden suunnittelussa kiinnitettävä erityistä huomiota kaikilla eri osa-alueilla, jotta asetetut tavoitteet toteutuvat.

Yleisesti on tärkeää nähdä kaikille sopivan suunnittelun periaatteen sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioinnin positiivinen vaikutus ihmisoikeuksiin sekä taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyyteen. Tämä voisi näkyä myös digikompassin ”Kestävyys”-arvon kuvaamisessa.

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat edellytyksiä digiosallisuuden toteutumiselle. Niiden lisäksi on tärkeää, että huomioita kiinnitetään kansalaisten digivalmiuksiin, ja tarjotaan

vaihtoehtoisia asiointikanavia niille, jotka eivät pysty käyttämään digitaalisia sovelluksia. Näin tulee varmistaa ihmisten yhdenvertainen palveluiden ja tiedon saanti.

VANE haluaa vielä kiinnittää huomiota siihen, että jatkotyössäkin vammaisjärjestöjen osallistaminen ja asiantuntijuuden huomioiminen on tärkeää.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta

erityisasiantuntija Tea Hoffrén